

1. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

1. Halljad Izrael: a Név az Istenünk – a Név :Egy. Szeresd a Nevet a te Istenedet egész szíveddel, egész lelkeddel és egész tehetségeddel!(5Móz 6:4-5)

2. ואהבת. עשה דבריו מאהבה, אינו דומה העושה מאהבה לעושה מיראה, העושה אצל רבו מיראה, כשהוא מטריח עליו מניחו והולך לו:

2. Szeresd. Cselekedj szeretetből, a szeretetből cselekvő nem hasonlít ahhoz, aki félelemből cselekszik. Aki az urával szemben félelemből cselekszik és ő túlterheli, elhagyja és odébbáll. (Rasi 5Móz 6:5-höz)

3. ואהבת תשמח לעשות דבר שייטב בעיניו כאשר תבין שאין תכלית נכבד כזה:

3. Szeretni fogod. Azaz örömet fogod lelteni aban, ami az ő szemeiben jó, mihelyst megérted, hogy nincs tiszteletreméltóbb cél ennél. (Szforno 5Móz 6:5-höz)

K1: Mi a különbség Rasi és Szforno megoldási módja között? (Mindketten azzal a kérdéssel küzdenek, hogy lehet-e érzelmet megparancsolni? És úgy tűnik, szerintük nem lehet. Kettőnkétféle megoldást javasolnak arra, hogy akkor mégis mire vonatkozik a szeretet?)

4. שמע שמועה טובה מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם הטוב והמטיב. שמע שמועה רעה מברך ברוך דין האמת. וחיב אדם לברך על הרעה בטוב נפש כדרך שמברך על הטובה בשמחה שנאמר (דברים ו ה) "ואהבת את יי' אלהיך" וגו' (דברים ו ה) "ובכל מאדך". ובכלל אהבה היתרה שנצטוינו בה שאפלו בעת שיצר לו יודה וישבח בשמחה:

4. Aki jó hírt hall, így áld: „Áldott vagy Te, Név, Istenünk, a világ királya, aki jó és jót tesz.” Aki rossz hírt hall, így áld: „Áldott az igaz Bíró.” Kötelessége az embernek a rosszra jó szívvel áldást mondania éppúgy, mint a jóra örömmel, mert a Tóra ezt mondja: „Szeresd a Nevet, a te Istenedet...egész tehetségeddel.” E túlaradó szeretetbe tartozik, hogy még megszorultság idején is köszönetet mondjunk és örömmel dicsérjük. (Rambam: Misne Tora. Hilkhot Brakhot 10:3)

5. כיצד ירגיל האדם עצמו במדת החסד: העקר - אהבת ה': עיקר פניסת האדם אל סוד החסד הוא לאהב את ה' תכלית אהבה שלא יניח עבודתו לשום סבה מפני שאין דבר נאהב אצלו כלל לערך אהבתו יתברך, ולזה יתקן תחלה צרכי עבודתו ואחר כך המותר יהיה לשאר הצרכים, ותהיה האהבה הזאת תקועה בלבו בין יקבל טובות מאת הקדוש ברוך הוא ובין יקבל יסורין ותוכחות יחשבם לאהבה לו כדכתיב (משלי כז, ו): "נאמנים פצעי אוהב"

5. Hogyan szoktatja magát az ember a *cheszed* jellemvonásához? Az alap – Isten szeretete. Hogy az ember hozzáférjen a *cheszed* titkához alapvető, hogy szeresse Istent, e szeretet célja, hogy ne hagyja el a szolgálatot semmilyen okkal, mivel nincs az Áldott szereteténél értékesebb szeretet számára. E célból hozza rendbe először is a szolgálata szükségleteit, utána juthat a többletből a többi szükségletre. Ez a szeretet legyen a szívéből elmozdíthatatlan, akár jót, akár szenvedést kapjon az Áldott Szenttől. A feddéseket is szeretetként fogadja a példabeszéd szerint: „Megbízhatók a szeretőtől kapott sérülések[kb: A feddéseire hosszan emlékszünk]” (Tomer Devora 5:1)

K2: Mind Rambam (a Talmud alapján), mind Cordovero rabbi a szeretet parancsát összekapcsolja a feddés/szenvedés elfogadásával. Van-e hangsúlykülönbség kettejük között (a két idézet alapján)?

6. והיה ה' לי לאלהים. קבל עליו בנדרו לעבוד את ה' מאהבה ולא מיראה, כי העובד מיראה נקרא עובד אלהים היינו למדת הדין אשר ממנו הוא ירא, והעובד מאהבה נקרא עובד ה' כי אהבה ורחמים ענין אחד, לכך נאמר והיה ה' לי לאלהים ואם תרצה לפרש שהתחלת הנדר מן והאבן הזאת כפירש"י, אמר והיה ה' לי, שלא ידון אותי במדת הדין לבד, אלא יצרף גם של רחמים אל שם אלהים.

6. A Név Istenül lesz nekem. Megfogadta, hogy szeretetből fogja szolgálni a Nevet és nem félelemből. Mert aki félelemből szolgál, azt Isten szolgájának hívják, vagyis az isteni szigorénak, ami belőle fakad. Aki szeretetből szolgál, azt a Név szolgájának hívják, mert a szeretet és az irgalom egy lényegű. Ezért írja hát, hogy „a Név Istenül lesz nekem.” Akár úgy is magyarázhatjuk, hogy a fogadalom elején az „és e kő”-től kezdve Rasi értelmezése szerinti, inntől pedig azt mondja, hogy nem csak a szigorával fog engem megítélni, hanem az irgalmat is hozzákeveri az „Isten” névből következőhöz [a szigorhoz]. (Kli Jakar 1Móz 28:21-hez)

K3: A két Istennév közötti különbségtétel nagyon lényeges a zsidó Írásértelmezésben. Kli Jakar itt a szeretetet és az irgalmat is lényegileg azonosítja, ahogy a félmerteset és a szigorút is. Ezzel kapcsolatot teremt a két név, illetve a félelem és a szeretet között. A fogadalmak általában a szigor szférájába tartoznak, itt mégis keveredik bele szeretet/irgalom. Mit jelent mindez az nagyünnepi fellkészülésünk számára?

7. וזה הענין אשר העירותיך עליו הוא הכונה ממעשי התורה כולם כי בפרטים ההם המעשיים כולם ובעשותם תמיד תגיע רגילות ליחידים החסידים עד שישלמו השלמות האנושי ויפחדו מהאלוה וייראו ממנו וידעו מי עמהם ויעשו אחר כך מה שראוי. כבר באר האלוה ית' כי תכלית מעשי התורה כולה הוא - להגיע אל האדם זה ההפעלות - אשר כבר בארנו במופת בזה הפרק למי שידע האמיתיות אמיתת חיוב ההגעה אליו - רצוני לומר יראתו ית' ולפחד מדברו - אמר "אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את יי אלוקיך". התבונן איך באר לך כי הכונה היתה מ'כל דברי התורה הזאת תכלית אחת והיא - 'ליראה את השם וגו'. והיות זאת התכלית מגעת במעשים - תדעהו מאמרו בזה ה'פסוק' 'אם לא תשמור לעשות' - הנה התבאר שהיא מן המעשים שהם 'עשה' ו'לא תעשה'. אבל הדעות אשר למדתנו ה'תורה' והם השגת מציאותו ית' ואחדותו הדעות ההם ילמדונו ה'אהבה' - כאשר בארנו פעמים. וכבר ידעת רוב האזהרה שהזהירה ה'תורה' על ה'אהבה' "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" כי שתי התכליות והם ה'אהבה' והיראה' יגיעו בשני הדברים ה'אהבה' תגיע בדעות התורה הכוללות השגת מציאות האלוה ית' על אמיתתה וה'יראה' תגיע בכל מעשי התורה - כמו שבארנו. והבן זה הבאור:

7. Amit itt bemutatam neked, az minden vallási cselekedetünk tárgya. Mert e cselekedetek minden részletének végrehajtásával és folyamatos ismételtetésével egyes jámbor emberek elérhetik az emberi tökéletességet. Remegni fognak Istentől és félni fogják; és tudván ki van velük, megfelelően fognak cselekedni. Már Áldott Isten világossá tette, hogy minden tórai cselekmény célja, hogy elérje az emberhez eme elmeállapotot, amelyet ebben a fejezetben

megvilágítottunk azoknak, akik tudni akarják az igazságot, mely igazságot keresni kötelesség. Azaz, az Áldott félelme és a szavának rettegése. Erről szól:(5Móz 28:58) „Ha cselekvően nem tartod be ennek a törvénynek minden szavát, melyek ebben a könyvben meg vannak írva, hogy féld e dicsőséges és félelmetes nevet, a Nevet, a te Istenedet.” Gondoljunk bele, milyen világosan van itt kimondva, hogy "e törvény minden szava" egyetlen célja, hogy "féld e nevet". Hogy ezt a célt bizonyos cselekedetekkel elérjük – tanuld ki az ebben a versben használt kifejezésből: „Ha cselekvően nem tartod be” – nyilvánvaló, hogy ez cselekedetekből áll össze, ha a pozitív és a negatív parancsolatoknak megfelelően cselekszünk. De a Tóra által tanított igazságok, azaz Isten létezésének és egységének ismerete, ezeket továbbtanítján nekünk Isten szeretetét, amint azt többször is kimutattuk. Már megismerted a Tóra számos buzdítását Isten szeretetére. „egész szíveddel, egész lelkeddel és egész tehetségeddel!”. A két cél, Isten szeretete és a tőle való félelem két különböző módon éretik el. A szeretet a Tórában tanított igazságok eredményeként, Isten létezésének és lényének igaz megismerése által; míg az Istentől való félelem a Tórában előírt cselekedetek által, ahogy már megvilágítottuk. Értsd meg ezt a magyarázatot. (Rambam: Tévelygők útmutatója III, 52:3)

K4: Teljesen különbözik e híres Tévelygők Útmutatója részlet a korábbi különbségtételektől. Itt lényegében azt írja le Rambam, hogy a Tórának két alapvető arca van, az egyik a félelem, a másik a szeretet szférájába tartozik. Az első a micvák útja, a második az Istenközelség útja. (Filozófiai nyelven kb a transzcendencia és az immanencia különbségéről van szó.) Ez nyilvánvalóan gyökeresen különbözik attól, amit Rasi a 2. forrásban ír. Hasonlítsuk most össze a 4., 5. és 6. forrással és fogalmazzuk meg, miben radikálisan más ez a szöveg. Utána pedig próbáljuk meg azokat is e Rambam fényében olvasni.